YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

16 päivänä syyskuuta 2004 *

Asiassa C-404/03,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä,

jonka tribunal de grande instance du Mans (Ranska) on esittänyt 8.9.2003 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 29.9.2003, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajina ovat

Olivier Dupuy

ja

Hervé Rouvre,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann sekä tuomarit S. von Bahr ja R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja D. Petrausch,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään F. Simonetti ja U. Wölker,

ottaen huomioon julkisasiamiestä kuultuaan tekemänsä päätöksen ratkaista asia ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tiettyjen vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamisen ja käytön rajoituksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 27 päivänä heinäkuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 76/769/ETY (EYVL L 262, s. 201), sellaisena kuin se on muutettuna 20.12.1994 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 94/60/EY (EYVL L 365, s. 1; jäljempänä direktiivi 76/769) liitteessä I olevan 31 kohdan e alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty rikosasiassa, jossa vastaajina ovat Dupuy ja Rouvre ja jossa on kyse tiettyjen korkeita lyijypitoisuuksia sisältävien tuotteiden markkinoille saattamisesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin 76/769 ensimmäisen perustelukappaleen mukaan "vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamista koskevan sääntelyn tarkoituksena on oltava väestön ja erityisesti tällaisia aineita ja yhdisteitä käyttävien ihmisten suojelu".

4 Saman direktiivin 1 artiklan 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Tämä direktiivi koskee liitteessä lueteltujen vaarallisten aineiden markkinoille saattamisen ja käytön rajoittamista yhteisön jäsenvaltioissa, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta asiaa koskevien muiden yhteisön säännösten soveltamista.

— —

3. Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

a) 'aineella' kemiallisia alkuaineita ja niiden yhdisteitä sellaisina kuin ne esiintyvät luonnossa tai teollisesti valmistettuina

b) 'valmisteella' kahdesta tai useammasta aineesta koostuvia seoksia tai liuoksia."

Direktiivin 76/769 liitteessä I olevassa 31 kohdassa (joka saatettiin osaksi direktiiviä 76/769 direktiivillä 94/60) säädetään seuraavin sanamuodoin edellytyksistä, joiden täyttyessä näiden aineiden markkinoille saattamista voidaan rajoittaa:

Aineen, aineryhmien tai valmisteen nimitys	*Rajoitusehdot*
31. Direktiivin 67/548/ETY liitteessä I olevat aineet, jotka luokiteltu 'ryhmään I kuuluviksi lisääntymiselle vaarallisiksi aineiksi tai ryhmään II kuuluviksi lisääntymiselle vaarallisiksi aineiksi', varustettu varoituslausekkeella R 60: 'Voi heikentää hedelmällisyyttä' ja/tai R 61: 'Vaarallista sikiölle' ja lueteltu seuraavasti: Ryhmään 1 kuuluvat lisääntymiselle vaaralliset aineet: lisäyksen luettelossa 5. Ryhmään 2 kuuluvat lisääntymiselle vaaralliset aineet: lisäyksen luettelossa 6.	Ei saa käyttää markkinoille saatetuissa ja yleisölle myytäviksi tarkoitetuissa aineissa tai valmisteissa, jos yksittäisen aineen pitoisuus on yhtä suuri tai suurempi kuin: — joko pitoisuus, joka on vahvistettu direktiivin 67/548/ETY liitteessä I, — tai pitoisuus, joka on vahvistettu direktiivin 88/379/ETY liitteessä I olevan VI taulukon 6 kohdassa, kun direktiivin 67/548/ETY liitteessä ei ole ilmoitettu pitoisuusrajoja. [— —] Edellä olevasta poiketen tätä määräystä ei kuitenkaan sovelleta: [— —] e) direktiivin 88/379/ETY soveltamisalaan kuuluviin taiteilijanväreihin

6 Direktiivin 76/769/ETY liitteen I mukauttamisesta tekniseen kehitykseen kolmannen kerran 26 päivänä helmikuuta 1997 annetun komission direktiivin 97/10/EY (EYVL L 68, s. 24) voimaantulon jälkeen direktiivin 76/769 liitteessä I olevan 31 kohdan e alakohdasta tuli 31 kohdan d alakohta, ja sen sanamuoto pysyi samana.

7 Vaarallisten valmisteiden luokitusta, pakkaamista ja merkintöjä koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 7 päivänä kesäkuuta 1988 annettu neuvoston direktiivi 88/379/ETY (EYVL L 187, s. 14) kumottiin ja korvattiin 31.5.1999 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 1999/45/EY (EYVL L 200, s. 1).

8 Tämän viimeksi mainitun direktiivin 2 artiklassa määritellään useita käsitteitä, muun muassa "aineiden" ja "valmisteiden" käsitteet 1 kohdassa ja "vaarallisen" käsite 2 kohdassa. Siltä osin kuin on kyse "taiteilijavärien" käsitteestä, mitään määritelmää ei kuitenkaan anneta.

Kansallinen lainsäädäntö

9 Vaarallisten aineiden käytöstä säädetään tiettyjen vaarallisia aineita sisältävien tuotteiden markkinoille saattamisen ja käytön rajoittamisesta 7.8.1997 annetulla ministeriöiden välisellä asetuksella (*Journal officiel de la République française*; jäljempänä JORF, 17.8.1997, s. 12218). Tämän asetuksen, sellaisena kuin se on muutettuna vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamisesta ja

käytöstä 13.10.1998 annetulla ministeriöiden välisellä asetuksella (JORF 6.11.1998, s. 16772), 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Syöpää aiheuttaviksi, mutageenisiksi tai lisääntymiselle vaarallisiksi luokiteltuja aineita ja valmisteita koskevat erityiset säännökset.

a) Soveltamisala:

Seuraavien aineiden ja valmisteiden yleisölle suunnattu markkinoille saattaminen ja maahantuonti on kielletty:

— luokkaan 1 tai 2 kuuluvat, tämän asetuksen liitteessä I mainitut syöpää aiheuttaviksi luokitellut aineet;

— luokkaan 1 tai 2 kuuluvat, tämän asetuksen liitteessä II mainitut mutageeniset aineet;

— luokkaan 1 tai 2 kuuluvat, tämän asetuksen liitteessä III mainitut lisääntymiselle vaarallisiksi luokitellut aineet;

— valmisteet, jotka sisältävät yhtä tai useaa edellä mainittua syöpää aiheuttavaa ainetta, mutageenia ja/tai lisääntymiselle vaarallista ainetta ja joissa näiden

aineiden pitoisuus henkilöä kohti on yhtä suuri tai korkeampi kuin pitoisuus, joka on vahvistettu joko — — 20.4.1994 annetun asetuksen liitteessä I tai — — 21.2.1990 annetun asetuksen taulukossa VI, kun — — 20.4.1994 annetussa asetuksessa ei vahvisteta pitoisuuden sallitun enimmäismäärän rajaa.

Tämä yleisölle suunnattua markkinoille saattamista ja maahantuontia koskeva kielto ei koske ammattikäyttöön tarkoitettuja tuotteita.

— —

Tämän kuitenkaan rajoittamatta muiden vaarallisten aineiden ja valmisteiden pakkausmerkintöjä koskevien säännösten soveltamista, edellä mainittujen aineiden ja valmisteiden pakkauksissa on oltava selkeästi ja liukenemattomalla musteella kirjoitettuna seuraava maininta:

'varattu ammattikäyttöön' — —.

b) Poikkeus:

Tätä yleisölle suunnattua markkinoille saattamista ja maahantuontia koskevaa kieltoa ei sovelleta seuraaviin tuotteisiin, jotka lopullisessa vaiheessa on tarkoitettu loppukäyttäjälle:

— —

5 Taiteilijavärit."

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymys

10 Dupuy ja Rouvre, jotka ovat pääasian rikosoikeudenkäynnin vastaajat, ovat Le Mansissa (Ranska) sijaitsevan Colart International -yhtiön (jäljempänä Colart) johtaja ja hallinto- ja rahoitusjohtaja.

11 Nordin, Oisen ja Sarthen departementtien direction départementale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudesin (departementtien kilpailu-, kuluttaja- ja petostentorjuntaviranomaiset, jäljempänä DDCCRF) toimihenkilöt totesivat 23.11.1999, 3.3.2000, 29.3.2000, 30.3.2000 ja 19.4.2000 suoritettujen tutkimusten jälkeen, että kolmea Colartin valmistamaa tuotetta, jotka ovat nimeltään "Siccatif (serotiini) de Courtrai blanc", "Siccatif de Courtrai brun" ja "Huile noire", valmistettiin ja saatettiin yleisöä varten markkinoille, vaikka ne pitäisi lyijypitoisuutensa perusteella luokitella lisääntymiselle vaarallisiksi aineiksi.

12 DDCCRF katsoo, että näitä kolmea tuotetta ei millään tavoin voi olla tarkoitettu yleisölle tapahtuvaan myyntiin ja että niiden myynti on suunnattava yksinomaan ammattilaisille.

13 Pääasian syytettyjen väitetään paitsi saattaneen kyseiset tuotteet markkinoille, myös johtaneen harhaan tietyt asiakkaansa esittelemällä nämä tuotteet tuotteina, joiden osalta vain itsepalveluna suurelle yleisölle tapahtuva myynti oli kielletty, vaikka niiden markkinoille saattaminen oli kielletty kokonaan.

14 Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä käy ilmi, että pääasian rikosoikeudenkäynnin syytetyt eivät kiistä pääasiassa kyseessä olevien valmisteiden lyijypitoisuutta, eivätkä sitä, että ne on luokiteltu lisääntymiselle vaarallisiksi aineiksi,

mutta he väittävät, että rikkomuksia, joista heitä syytetään, ei ole tapahtunut, koska vaikka onkin totta, että tuotteiden itsepalveluna tapahtuva myynti oli kielletty, 7.8.1997 annetun ministeriöiden välisen asetuksen 1 §:ssä säädetään sellaisia "taiteilijavärejä" koskeva poikkeus, joita voidaan myydä yleisölle tietyin markkinoille saattamista koskevin varauksin, joista säädetään code de la santé publiquessa (kansanterveyslaki).

15 Pääasian rikosoikeudenkäynnin syytetyt lisäävät, että kyseisellä asetuksella säädetyllä poikkeuksella saatetaan asiaa koskevat eurooppalaiset direktiivit ja muun muassa direktiivin 76/769 liite I osaksi kansallista lainsäädäntöä.

16 Syytetyt väittävät, että kyseessä olevien serotiinia sisältävien tuotteiden on katsottava kuuluvan direktiivissä 76/769 säädetyn poikkeuksen soveltamisalaan ja olevan "taiteilijavärejä". He nimittäin väittävät, että silloin kun taidemaalarit käyttävät näitä värejä, niihin on tarpeellista lisätä näitä tuotteita, ja että ne ovat siis varsinainen ainesosa, eikä erillinen lisäaine.

17 Julkinen syyttäjä ei kiistä sitä, että käyttöä varten kyseessä olevat tuotteet on sekoitettava väreihin, mutta katsoo kuitenkin, että sovellettavia tekstejä on tulkittava suppeasti ja että serotiineja ei luokitella väreihin, vaan lisäaineisiin kuuluviksi.

18 Näissä olosuhteissa tribunal de grande instance du Mans päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamisen ja käytön rajoituksista annettuja yhteisön säädöksiä ja muun muassa direktiivien 76/769 ja

— — 94/60 säännöksiä tulkittava siten, että niissä kielletään sellaisten serotiinien markkinoille saattaminen yleisölle tapahtuvaa myyntiä varten, jotka sisältävät lisääntymiselle vaarallisiksi aineiksi luokiteltuja lyijy-yhdisteitä, vai voidaanko niihin soveltaa 'taiteilijavärejä' varten säädettyä poikkeusta?"

Ennakkoratkaisukysymys

19 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, voidaanko lyijy-yhdisteitä sisältävät serotiinit, jotka on luokiteltu lisääntymiselle vaarallisiksi, luokitella "taiteilijaväreihin", jotka kuuluvat direktiivin 76/769 ja näin ollen taiteilijavärejä koskevan sen poikkeuksen soveltamisalaan, joka koskee lisääntymiselle vaarallisten tuotteiden suurelle yleisölle suunnattua markkinoille saattamista koskevaa kieltoa.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

20 Komissio huomauttaa ensimmäiseksi, että poikkeuksessa tarkoitettu "taiteilijavärien" käsite on ymmärrettävä siten, että se kattaa taidemaalarien käyttämät valmisteet, joilla jo on maalin keskeiset ominaisuudet, muun muassa värjäävä ominaisuus. Komissio väittää siis, että direktiivin 76/769 liitteessä I olevassa 31 kohdassa tarkoitetuilla "taiteilijaväreillä" tarkoitetaan valmisteita, jotka jo sisältävät pigmentoivan ainesosan, josta muodostuu maalin keskeinen ominaisuus.

21 Komission mukaan serotiinit ovat valmisteita, jotka sisältävät metalliyhdisteitä, jotka on lisätty, jotta hapen imeytyminen maalikalvoon alkaisi, kiihtyisi tai nopeutuisi, tai jotta kovettumista ehkäisevät olosuhteet mitätöitäisiin. Komission mukaan serotiineja käytetään lähinnä öljymaaleissa, joiden kuivumisaikaa ne vähentävät nopeuttamalla öljyn hapettumisprosessia. Serotiinin ja käytetyn vahvuuden valinta ovat komission mukaan tärkeitä seikkoja kuvakerroksen säilymisen kannalta.

22 Komissio katsoo, että serotiinit eivät anna taidemaalarin käyttämälle maalille värjäävää ominaisuutta ja että niitä ei johdonmukaisesti käytetä taidemaalauksessa. Tiettyjen värien käytössä ne voivat kuitenkin olla välttämättömiä, muun muassa kun on kyse hyvin vähän serotiinia sisältävistä väreistä.

23 Nämä huomautukset huomioon ottaen ja poikkeusten suppean tulkinnan periaatteen mukaisesti komissio katsoo, että serotiinit ovat lisäaineita, joita ei voida rinnastaa "taiteilijaväreihin" ja joihin ei siis voida soveltaa viimeksi mainittuja koskevaa poikkeusta, ja että ne on varattu ammattilaisten käyttöön.

24 Ranskan hallitus katsoo, että "taiteilijaväreihin" sovelletaan direktiivin 76/769 nojalla poikkeusta, jota on yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti tulkittava suppeasti. Ranskan hallituksen mukaan myös kansanterveyden tavoite, johon muun muassa direktiivillä 76/769 pyritään, johtaa tällaiseen tulkintaan. Näin ollen kun tähän direktiiviin ei sisälly lisätietoja, poikkeusta voidaan soveltaa vain taiteilijaväreihin ilman, että poikkeuksen soveltamisalaa voidaan laajentaa tuotteisiin, joiden avulla tällaisia värejä voidaan käyttää.

Yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisu

25 Direktiivin 76/769 liitteessä I olevasta 31 kohdasta käy ilmi, että "direktiivin 67/548/ETY liitteessä I olevia aineita, jotka on luokiteltu 'ryhmään 1 kuuluviksi lisääntymiselle vaarallisiksi aineiksi tai ryhmään 2 kuuluviksi lisääntymiselle vaarallisiksi aineiksi'", ei voida pitää aineina ja valmisteina, jotka voidaan saattaa markkinoille ja jotka on tarkoitettu yleisölle myytäviksi silloin kun niiden pitoisuudet ylittävät tietyt määrät.

26 Kyseisestä kohdasta käy myös ilmi, että tätä kieltoa ei poikkeuksellisesti sovelleta direktiivin 88/379 soveltamisalaan kuuluviin "taiteilijaväreihin".

27 Tässä viimeksi mainitussa direktiivissä tai sen korvanneessa direktiivissä 1999/45 ei kuitenkaan täsmennetä, miten "taiteilijavärien" käsite on määriteltävä.

28 Näin ollen on ensimmäiseksi määriteltävä se keskeinen seikka, mikä antaa aineelle tai valmisteelle värin ominaisuuden. Kuten komissio on aivan oikein huomauttanut, "taiteilijavärien" käsitettä on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan taidemaalarien käyttämiä valmisteita, joilla jo on maalin keskeiset ominaisuudet, muun muassa värjäävä ominaisuus.

29 Sellaisilla serotiineilla, jotka eivät sisällä lainkaan pigmenttiä, joilla ei ole lainkaan värjäävää ominaisuutta ja joista saatava ainoa hyöty on öljyn hapettumisprosessin nopeuttaminen, ei kuitenkaan voida katsoa olevan direktiivin 76/769 liitteessä I olevassa 31 kohdassa tarkoitettua "taiteilijavärien" ominaisuutta. Tässä liitteessä säädetyllä poikkeuksella tarkoitetaan vain valmisteita, jotka jo sisältävät pigmentoivan ainesosan, josta muodostuu maalin keskeinen ominaisuus.

30 Seuraavaksi on aiheellista korostaa, että tämä poikkeus muodostaa poikkeuksen yleiseen kieltoon myydä suurelle yleisölle tuotteita, jotka on luokiteltu "ryhmään I kuuluviksi lisääntymiselle vaarallisiksi aineiksi tai ryhmään 2 kuuluviksi lisääntymiselle vaarallisiksi aineiksi".

31 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy kuitenkin ilmi, että kun otetaan huomioon direktiivin 76/769 tavoite, joka koskee kansanterveyden suojelemista, kieltoa, josta tällä direktiivillä säädetään "ryhmään 1 kuuluville lisääntymiselle vaarallisille aineille tai ryhmään 2 kuuluville lisääntymiselle vaarallisille aineille", on tulkittava laajasti ja siinä säädettyä "taiteilijavärejä" koskevaa poikkeusta on tulkittava suppeasti (ks. vastaavasti asia C -286/02, Bellio F.lli, tuomio 1.4.2004, Kok. 2004, s. I-3465, 46 kohta).

32 Koska direktiivin 76/769 liitteessä I olevassa 31 kohdassa säädettyjen poikkeusten puitteissa ei nimenomaisesti mainita serotiineja ja koska tässä direktiivissä ei ole ylimääräisiä täsmennyksiä, poikkeusta voidaan soveltaa vain "taiteilijavärien" käsitteeseen kuuluviin tuotteisiin eikä sitä voida laajentaa tuotteisiin, joilla ei ole värjäävää ominaisuutta tai joiden tarkoitus on vain tällaisen värin käytön mahdollistaminen.

33 Tätä poikkeuksen suppeaa tulkintaa tuetaan direktiivin 76/769 perustavanlaatuisella tavoitteella, sellaisena kuin se ilmoitetaan direktiivin ensimmäisessä perustelukappaleessa. Koska tämä tavoite on väestön ja muun muassa niiden henkilöiden turvaaminen, jotka käyttävät vaarallisia aineita ja valmisteita, direktiivin 76/769 täytäntöönpanoa johdatteleva yleinen periaate on, että kaikki sellaiset tuotteet kielletään, joilla on terveydelle haitallisia vaikutuksia; tähän periaatteeseen voidaan tehdä vain kyseisessä direktiivissä erityisesti säädettyjä poikkeuksia.

34 Näin ollen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamisen rajoittamista koskevilla yhteisön oikeuden säännöksillä ja erityisesti direktiivin 76/769 säännöksillä kielletään lisääntymiselle vaarallisiksi luokiteltuja lyijy-yhdisteitä sisältävien serotiinien markkinoille saattaminen suurelle yleisölle tapahtuvaa myyntiä varten.

Oikeudenkäyntikulut

35 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

Vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamisen rajoittamista koskevilla yhteisön oikeuden säännöksillä ja erityisesti tiettyjen vaarallisten aineiden ja valmisteiden markkinoille saattamisen ja käytön rajoituksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 27 päivänä heinäkuuta 1976 annetun neuvoston direktiivin 76/769/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 20.12.1994 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 94/60/EY, säännöksillä kielletään lisääntymiselle vaarallisiksi luokiteltuja lyijy-yhdisteitä sisältävien serotiinien markkinoille saattaminen suurelle yleisölle tapahtuvaa myyntiä varten.

Allekirjoitukset